

מבוא

אוסף זה של הסברים ופירושים קצרים על ענייני תפילה וחגים נאמר לאורך שנת תשע"א ברדיו "רשת מורשת" בפינה אוצר התפילות. בפינה זו השתדלתי להביא בכל שבוע רעיון מתומצת ומשמעותי מעולם התפילה, אשר קשור גם לפרשת השבוע. רצוני היה לעורר בדברי תורה אלו דיון ועיון בענייני תפילה, כדי להעמיק את הבנת עולם התפילה העשיר והמגוון.

לאורך דורות רבים עם ישראל התפלל לחזות בשוב ה' לציון ברחמים, ובדורנו אנו זוכים לראות בשיבת ה', בקיבוץ גלויות מארבע כנפות הארץ ובבניין ירושלים במדינת ישראל. לכן התייחסתי באוצר התפילות לתורת ארץ ישראל ולחיבת הארץ.

אתגר מיוחד היה לצמצם ולתמצת רעיונות חשובים לפינה קצרה ברדיו, על פי דברי שלמה המלך: "הַקְּמוֹת בַּחוּץ תִּרְנָה בְּרֵהָבוֹת תִּתֵּן קוֹלָהּ" (משלי א', כ).¹ השתדלתי להציג לציבור הרחב פנים חדשות של תפילות ישראל. בחרתי בכל שבוע וחג לעסוק בנושאים מגוונים מעולם התפילה כדי לחשוף את השומעים לתפילות רבות ולפירושים שונים. נעשה מאמץ לעורר התבוננות ולגרום לחשיבה עצמאית של השומעים בעיוני תפילה בנושאים רבים בחיי היום-יום. מטבע הדברים ההסברים בעל פה בפינה אוצר התפילות הם קצרים ביותר, ללא רקע מעמיק ודיון בפרשנות ובספרות הענפה.

בגרסה כתובה זו של אוצר התפילות, אשר מוגשת בפניכם, מובאות בהערות הפניות למקורות ולמאמרים נוספים. רוב המאמרים המופיעים בהפניות נמצאים באתר www.tefilah.org. באתר יש חומר רב על מגוון נושאים הקשורים לתפילות ולמועדים. חלק מהמאמרים בספר זה מופיעים בגרסה מורחבת באתר. חלק גדול מהחומר מוגש בצורה גרפית העוזרת להבנתו. באתר מופיעה גם הצעה לקורס מקוון בנושא "תפילה וחגים", אשר מיועד לאנשי חינוך שונים. אני תפילה, שהחומר יעזור לקוראים למצוא עניין בתפילות ישראל, להעמיק, ללמוד וללמד בצורה שיטתית, כדי "שיכוונו את לבם למוקום" (ברכות פ"ה מ"א).

ברצוני להודות למר ידידיה תנעמי מ"רשת מורשת", שהזמין אותי לשדר את רעיונותי על גלי האתר; הערותיו והארותיו, שנאמרו במאור פנים ובסבלנות, הוסיפו לאיכות דברי התורה. כמו כן שלמי תודה לרבנים, למורים ולחברים רבים על הערותיהם והארותיהם החשובות: הרב יהודה עמיטל זצ"ל, הרב יעקב מדין והרב ברוך יגלי (ראשי ישיבת הר עציון), הרב יהונתן אליאב, הרב שלמה ברין, הרב ד"ר אליעזר חדד, ידידי עמוס ספראי

1. ראו דיון בנידון במאמרי "כנגד ארבעה בנים דברה תורה" בספר הזיכרון למו"ר הרב יהודה עמיטל זצ"ל לעבדך באמת (ירושלים תשע"א), עמודים 118-120.

וידידי הרב עזריאל רייכמן (טורונטו-ירושלים). תודה לגברת הניה קולומבוס וליוסף קלמנוביץ על עזרתם בעריכה הלשונית ולרפאל יניגר ולאשרי אבנרי על עזרה גרפית.

שלמי תודה מקרב לב לאוריאל כהן על העריכה וההתקנה - בזכותו הספר הגיע לצורתו הנוכחית. בזכות הדיונים הפורים והמעניינים עם אוריאל ועריכתו המצויינת, דבריי נעשו ראויים להוצאה בכתב - ממש על פי הגמרא: "ומנין לשנים שיושבין ועוסקין בתורה ששכינה עמהם? שנאמר: 'אז נדברו יראי ה' איש את רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולהשבי שמו' (מלאכי ג', טז) ...ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו? שנאמר: 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך' (שמות כ', ט). וכי מאחר דאפילו חד - תרי מבעיא? תרי מכתבן מלייהו בספר הזכרונות..." (ברכות ו ע"א).

שלמי תודה מיוחדים לרב יוסף צבי רימון, על הסכמתו ועזרתו להוציא את הספר בהוצאת מרכז הלכה והוראה, ולכל אנשי צוותו: קהת רענן, שטרח רבות בהוצאת הספר; חננאל שפירא ועידו טל שהגיהו אותו; סטודיו ורש ותמר גוטמן שעמלו על הגרפיקה הנאה; וידידי אלפרד נורמן מדפוס אנופ בע"מ.

כמו כן, אני מודה לרב יחיאל וסרמן ולמר יצחק שטיגליץ על הסכמתם ועזרתם להוציא את הספר בהוצאת המרכז לשירותים רוחניים בתפוצות של ההסתדרות הציונית העולמית.

אני מקדיש את הספר באהבה ובהוקרה רבה להוריי. מתאים ביותר להקדיש ספר על תפילה לאבי מורי ר' אברהם יונה גזונדהייט, שבמסירות נפש רבה הניח תפילין לאורך שנות ייסורים קשים באושוויץ ובמחנות אחרים, יחד עם חברים רבים אחרים לצרה; סיפור גבורה מיוחד זה בגיא צלמוות מתועד בסוף ספר זה - "לְמַעַן יִדְעוּ דוֹד אֶהְרֹן בְּגֵימ יִזְלְדוּ יִקְמוּ וְיִסְפְּרוּ לְבְנֵיהֶם" (תהילים ע"ח, ו).

דברי התורה של אוצר התפילות נאמרו ליד שולחן השבת שלנו, ואני מודה לאשתי נדין ולילדינו יש"י ועדי, אוריה ודניאל, לאה, יאיר ושלומית על השתתפותם ותרומתם הפעילה.

אני תפילה, שהסברים קצרים אלו יתרמו לאווירה תורנית בשולחן שבת של המשפחה, בבתי ספר ובבתי כנסיות, ויעודדו התעסקות בעולמה הנפלא של התפילה והתבוננות והתבשמות במסרים שלה.

הערות, הארות והצעות ניתן לשלוח אלי בדוא"ל b.gesund@gmail.com.

בני גזונדהייט

אלון שבות תשע"ב